

Innst. 192 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:15 S (2010–2011)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om å forby offentliggjøring av skattelistede

Til Stortinget

Sammendrag

I Dokument 8:15 S (2010–2011) ble følgende forslag fremmet 20. oktober 2010:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelistede, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelistede ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse og begrunnelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Kjell Børre Hansen, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, fung. leder Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti,

Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til at finansministeren har avgitt uttalelse om forslaget i brev av 26. november 2010 til finanskomiteen. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til finansministerens uttalelse til forslaget om å forby offentliggjøring av skattelistede. Offentliggjøring av skattelistede er viktig for tilliten til skattesystemet og bidrar til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hensynet til åpenhet må likevel balanseres mot andre samfunnsmessige interesser.

Flertallet viser til Politidirektoratets rapport hvor det pekes på at skattelistede i noen få saker har vært brukt til kriminelle formål. Dette er uheldig og gir grunnlag for å vurdere tiltak for å redusere faren for misbruk. I rapporten understrekes imidlertid at det ikke er grunn til å anta at denne informasjonen benyttes av kriminelle i stor utstrekning. Det er derfor etter flertallets vurdering hensiktsmessig å se på måten skattelistede offentliggjøres på for å ivareta hensynet til åpenhet og hensynet til enkeltpersoners sikkerhet.

Flertallet viser til høringsnotat fra Finansdepartementet av 31. januar 2011 om endringer i reglene om offentliggjøring av skattelistede. Offentliggjøring av skattelistede er viktig for tilliten til skattesystemet og bidrar til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hensynet til åpenhet må likevel balanseres mot andre samfunnsmessige interesser. Den stadig økende kommersialiseringen av skattelistede, hvor informasjonen blant annet har blitt brukt i betalingstjenester til mobiltelefoner, er en uønsket utvikling. I tillegg må hensynet til enkeltpersoners rettssikkerhet veie tungt.

Flertallet mener tiltakene i høringsnotatet på en god måte balanserer disse hensynene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sin begrunnelse for forslaget i Dokument 8:15 (2010–2011). Disse medlemmer merker seg at finansministeren i ovennevnte brev til komiteen uttaler at det er grunn til å se nærmere på den kommersielle bruken av skattelistene. Dette er i den minste et skritt i riktig retning. Disse medlemmer mener fortsatt det beste for enkeltmenneskets trygghet og privatlivets fred er om skattelistene ikke offentliggjøres.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelistene, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelistene ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter.»

Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet 31. januar 2011 har sendt på høring et forslag om innstramninger i reglene for offentliggjøring av skattelistene som innebærer at skattelistene ikke kan publiseres med søkeverktøy på nettaviser, men kun på Skattedirektoratets hjemmesider. Disse medlemmer mener dette forslaget er utilstrekkelig ettersom tallene fortsatt foreslås å gjøres tilgjengelige på Internett hele året, samtidig som pressen også vil ha anledning til å motta komplette lister.

Disse medlemmer betrakter forslaget til endringer som en innrømmelse av det disse medlemmer hele tiden har hevdet, nemlig at en uforbeholden publisering faktisk er et problem. Nå gjenstår det bare at regjeringen innser problemets fulle omfang, og tar konsekvensene ved å forby offentliggjøring av skattelister.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til dokumentets forslag og bakgrunn. Åpenhet rundt skattelistene har en lang tradisjon i Norge. Praktiseringen av åpenheten med at skattelistene ble «lagt ut» på det lokale ligningskontoret har historisk vært begrunnet i besparelser ved kunngjøring av skatteliggingen og i den kontroll som ligger i at inntekts- og skatteforhold kan sjekkes av alle. I hvilken grad skattelistene skal være åpent tilgjengelige, er en avveining mellom en rekke hensyn med motstridende interesser, deriblant personvern, privatsfære og behovet for innsyn og kontroll fra samfunnet. Ligningsmyndighetene har i utgangspunktet taushetsplikt om skattyterens forhold. Offentliggjøring av skattelister er et lovbestemt unntak gjennom ligningsloven § 8-8.

Skattesystemet er hovedfundamentet for å finansiere offentlig virksomhet, og det er derfor viktig

med en åpen debatt om hvordan skattesystemet fyller denne rollen. Det fordeler belastningen på innbyggerne, og det skal virke sosialt utjevne, men uten å skape stor ineffektivitet og mulighet for ulovlig tilpasning fra den enkelte skattyter. Den kritiske journalistikk er en viktig bidragsyter til å opprettholde dette fokuset. Disse medlemmer legger vekt på at den kritiske journalistikk skal kunne fortsette sin virksomhet og skal kunne ha god tilgang på skattelistene også i framtiden.

Et forhold som bekymrer disse medlemmer, er den kommersialisering man har sett av skattelistene i mediene. Åpne skattelister er en bidragsyter til aktivitet og «besøk» på mediens nettsider. Trafikk og besøk øker nettsidens potensielle inntekter i seg selv. Disse medlemmer har merket seg spesielt at man på enkelte avisers sider ved å betale en liten sum kan få lastet ned skattelisteinformasjon slik at man eksempelvis automatisk har tilgang på inntekts- og skatteforhold for alle personer lagret i kontakter på mobiltelefonen. Dette er eksempel på at åpenheten rundt skattelistene er blitt ekstrem og at det er kommersielle interesser knyttet til dette. Dette har aldri vært intensjonen.

Disse medlemmer merker seg at Internett har revolusjonert tilgjengeligheten av skattelistene. Tilgjengelighet er ikke lenger begrenset av at man aktivt må besøke et kontor for å få tilgang til informasjonen, men «hele verden» har nå tilgang til denne informasjonen fra sitt eget hjem eller på mobiltelefon. Gjennom kobling av informasjon fra forskjellige offentlige og åpne kilder er det mulig å gjennomføre en omfattende kartlegging av enkeltmennesker uten å etterlate seg noen spor.

Det er en utbredt oppfatning at åpenhet om skattelistene er mest kontroversiell blant dem med høy inntekt, som dermed har størst «risiko» for å være interessante for mediene i de årlige medieoppslag rundt skattelistene. Disse medlemmer merker seg at Skattebetalerforeningens undersøkelse fra oktober 2007 slår sprekker i denne oppfatningen. Skattebetalerforeningens undersøkelse tyder på at det er menn med høy inntekt og utdanning som er mest positive til offentliggjøring, mens det er størst andel skeptikere blant dem med lav inntekt.

Disse medlemmer ser med stor bekymring på tendensene til en ny type kriminalitet med utgangspunkt i skattelistene og kartlegging av skattyter gjennom skattelister og annen åpen, offentlig informasjon. Videre er disse medlemmer bekymret over meldinger om at skolebarn rangerer foreldres inntekt, og at dette igjen kan føre til mobbing og stigmatisering. Skattelistene er på denne måten med på å utvikle og understøtte en utvikling av et samfunn som er svært opptatt av det materielle.

Disse medlemmer er av den oppfatning at tendensene til kriminell aktivitet, mobbing og kommersialisering må stoppes. Det er derfor behov for å foreta endringer i måten norske myndigheter offentliggjør skattelister på. Den ekstreme åpenheten må opphøre, men på en slik måte at en fortsatt ivaretar samfunnets behov for en debatt om og kontroll av skattesystemet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at alle hensyn kan ivaretas gjennom en todeling av informasjonen om skattetall:

1. Gjennom anonymiserte tall og statistikk må skatte- og inntektsforhold være søkbare slik at en gjennom dette kan føre tilsyn med at skattesystemet fungerer. Godt utarbeidet statistikk og anonymiserte tall der en kan søke på valgte kriterier vil være et bedre grunnlag for skattedebatten enn det enkelttall for tilfeldige kjendiser og «rike» utgjør i dag. I dag preges debatten i altfor stor grad av tilfeldige utslag. Disse analysene bør være tilgjengelig for alle, gratis og enkelt søkbart.
2. Det må stilles langt strengere krav til tilgang på tall for enkeltpersoner. Disse medlemmer mener at en gjennom en ramme rundt offentliggjøring som er noe lignende de krav som stilles til kredittopplysninger, kan ivareta dette. Det må stilles krav til identifisering av dem som søker, og til oppdatering av informasjonen som utgis, slik at den er riktig. Meldeplikt tilbake til dem som blir søkt på, må innføres, slik at den som blir søkt på, får vite identiteten til den som søker. Dette vil ikke hindre norske medier eller andre å søke på interessante personer, men de vil ikke kunne gjøre det uten at vedkommende vet hvem som søker. Denne delen av systemet kan, på samme måte som for kredittopplysninger, dekke sine egne kostnader.

Disse medlemmer ser det som naturlig at departementet utreder hvordan et slikt system skal utformes og hvilke lovreguleringer det vil innebære, og at en kommer tilbake til Stortinget med en egen sak om dette. Disse medlemmer mener det bør

være et mål å behandle de nødvendige endringer slik at de kan gjøres gjeldende ved fremleggelse av høstens skattetall.

Disse medlemmer viser til sitt representantforslag i Dokument 8:11 (2010–2011) om å redusere tilgangen til informasjon i skattelister og redusere faren for tilknyttet kriminalitet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til sine merknader i tilknytning til Dokument 8:11 S (2010–2011) som i realiteten omhandler samme sak som i dette representantforslaget.

Dette medlem støtter prinsippet om åpenhet omkring skattelister, men mener at dagens praksis må strammes inn. Dette medlem avventer i så måte den vurdering som nå foregår i Finansdepartementet, og forventer at eventuelle endringer fremmes i god tid før offentliggjøring av skattelister for inntektsåret 2010.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelister, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelister ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og til merknadene, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:15 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om å forby offentliggjøring av skattelister – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 3. februar 2011

Ulf Leirstein

fung. leder

Thomas Breen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen,
datert 26. november 2010****Dokument 8:15 S (2010-2011) – Representantfor-
slag om å forby offentliggjøring av skattelister**

Jeg viser til brev 15. november 2010, hvor det bes om min uttalelse til forslaget i Dokument 8:15 S (2010-2011) om å forby offentliggjøring av skattelister.

Åpenhet rundt forvaltningens virksomhet og resultatet av dens arbeid, er et grunnleggende prinsipp i det norske samfunnet. At den enkelte og pressen har anledning til å gå forvaltningen ”etter i sømmene”, utgjør en form for samfunnsmessig kontroll, som kan bidra til å unngå myndighetsmisbruk og utjenelige avgjørelser. Jeg mener offentliggjøringen av skattelister er et viktig utslag av dette åpenhetsprinsippet.

Offentliggjøringen av skattelister styrker den kritiske debatten om skattemessige forhold, og fører til at eventuelle uoverensstemmelser mellom virke-

lige verdier og skattemessige verdier kan komme frem i lyset. Dette gjelder til tross for at opplysningene som offentliggjøres, ikke alltid gir et fullstendig bilde av den økonomiske situasjonen til den enkelte skattyter.

Jeg tar Politidirektoratets rapport om at skattelister i noen få saker har vært brukt til kriminelle formål på alvor. Jeg mener også at det er grunn til å se nærmere på den kommersielle bruken av skattelister. Etter min mening står likevel ikke valget mellom fullt innsyn på den ene siden og fullstendig hemmelighet på den andre. Eventuelle innstramninger i ordningen med offentlige skattelister bør gjøres i måten listene gjøres tilgjengelige på, ikke ved et forbud mot all offentliggjøring av listene.

Spørsmålet om det er behov for endringer i måten skattelister offentliggjøres er til vurdering i Finansdepartementet.